

Daniel Hanuš (Univerzita Karlova)

Monografie *Kontroverze práva, zdraví a rodiny* navazuje na další dvě již vydané publikace autora: *Právo přírodního léčitelství* (2018) a *Právo komplementární a alternativní medicíny* (2020). Recenzovanou monografií má být završena publikační trilogie věnovaná *Právu a zdraví* a nemusí jít pokaždé o otázky, které by byly „kontroverzní“, jak sám autor v úvodu této monografie uvádí.

Monografie je obsahově členěna do tří částí. Část první se zabývá bytím a zdravím. Druhá část akcentuje otázky spojené s duševním zdravím člověka. Třetí část má shrnující název „Různosti“. Monografie obsahuje u některých kapitol závěr. Rovněž je doplněn závěr celé monografie, anglicky psané shrnutí (summary), seznam literatury a věcný rejstřík.

Je nutno konstatovat, že část názvu monografie — „kontroverzní“ — autor považuje za „...zjednodušený a vlastně i nepřesný. Jeho účelem bylo jen poukázat na skutečnost, že některé právně významné jevy nejsou v naší současné společnosti brány pokaždé za běžné anebo za právní, tj. po právu se odehrávající.“ S tímto je možno zcela souhlasit. Právě tento název může v potencionálním čtenáři vyvolávat určitou čtenářskou i odbornou zvědavost, motivaci k přečtení či napětí, něco, co dává tušit zajímavý obsah knižního titulu. Po zhlédnutí obsahu monografie je nutno konstatovat, že tento čtenářův pocit je už předem akcentován a přirozeně vtahuje čtenáře do samotného obsahu částí a kapitol monografie.

První část monografie obsahuje celkem osm samostatných kapitol. V obecné rovině lze uvést, že kapitoly jsou zaměřeny na problematiku vzniku života člověka a právní a společenské otázky, které s ním souvisí. Diskutovány jsou otázky náhradního mateřství, a to včetně naznačené eticko-právní roviny. Dále jsou obsahem témata zaměřená na dudy a právo či porody ve vlastním sociálním prostředí podle práva. Kapitola čtvrtá se věnuje kritickému pohledu na nález Ústavního soudu ČR týkajícího se uznání kalifornského rodičovského statusu stejnopohlavního manžela. Další kapitoly první části svůj obsah zaměřují na problematiku zákazu eugenických praktik v lékařství a biologii či na zákaz reprodukčního klonování lidských bytostí. Závěrečnou kapitolu osmou první části tvoří představení kultury pohřbívání s ohledem na rodinný život a pietu. V této kapitole lze vysledovat odborné přesahy z hlediska kulturní a sociální antropologie. Jako tenká červená nit se kromě právních souvislostí prolíná obsahem textů eticko-filosofické vnímání jednotlivých témat, které vhodně a komplexně dotváří a zároveň nabízí čtenáři možnost uvažovat další souvislosti.

Ve druhé části monografie se autor zabývá problematikou duševního zdraví a práva. Je nutno ocenit kapitolu devátou a desátou zabývající se sepjetím psychoterapie a práva. Autor zde vyjadřuje podstatu právního problému psychoterapie, kterou je posouzení, kdy je psychoterapie zdravotní službou. Pozornost je věnována také vymezení a obsahu pojmu psychoterapeuta a v následujících kapitolách dané části také dalším návazným odborným terminologickým otázkám, mj. také z oblasti práva veřejného.

Třetí částí monografie jsou již dříve zmíněné „Různosti“, jak autor tuto část monografie nazval. Zde pozornost věnuje právní problematice medikace *off-label*. Kapitola čtrnáctá se zabývá zákazem klamavého používání označení „klinika“. Tuto tematiku autor obdobně, jako v jiných kapitolách pojímá zevrubně jejím vymezením pohledem soukromoprávním i veřejnoprávním. Předposlední kapitola obsahu třetí části monografie je vymezena tématy zastáncích spolků pacientů nebo pojištěnců. Poslední kapitola se zabývá maséry, a to z pohledu práva zdravotnického a živnostenského. I zde autor přináší širší právní pohledy.

Vrátíme-li se z konce na počátek, je potřeba učinit ještě jednu poznámku. Zjišťujeme i úvahy autora vedoucí k publikaci této monografie. Jak sám autor poznamenává v textu úvodu monografie, valná část textů zde obsažených mu sloužila jako podklad veřejných přednášek a odborných seminářů. Na tyto jednotlivé výstupy, stejně jako na odborné zdroje a aktualizaci témat, autor pečlivě odkazuje v poznámkách pod čarou. Nutno však doplnit, že jistě i veřejný diskusní prostor opanovaný řešenými tématy, mohl v této oblasti poskytnout a přinést mnohé další uvažované odborné polohy zvažování jednotlivých v monografii představených témat. Je proto potřeba pozitivně ocenit danou monografii jako výsledek odborné vyzrállosti přesahující obor soukromého práva a didaktické dovednosti autora publikačně obsáhnout témata, která mnohdy rezonují společností či naopak jim není věnována dostatečná pozornost právnické obce. Jednotlivé téma práva, zdraví a rodiny mají nadčasový charakter. Nevyčtenou skutečností pak zůstává, že tuto publikaci v důsledku jejího čtivého (avšak nikoliv jednoduchého) obsahového pojetí, je možno doporučit i jiným odborníkům pohybujícím se v teoretickém i praktickém rámci interdisciplinárního dosahu práva. Dynamický společenský rozvoj v monografii uvažovaných tematických okruhů je doprovázen právními změnami, které přináší recentní právní vývoj. Tuto skutečnost je nutno při čtení textu reflektovat.

Závěrem je možno konstatovat, že monografie je odpovědně zpracovaná. Napříč vědními obory je možno v ní nalézt mnoho informací, podnětů a myšlenek, které poskytují odpovědi na společenské otázky s dosahem do právní problematiky.

Daniel Hanuš

Department of Social Work, Faculty of Arts (Katedra sociální práce, Filozofická fakulta)

Charles University (Univerzita Karlova)

nám. Jana Palacha 1/2, 116 38 Praha 1

ORCID ID: 0000-0002-1278-8865

daniel.hanus@ff.cuni.cz